

10. Анцупов А. Я., Шипілов А. І. Конфліктологія: Підручник для вузів. - М.: ЮНИТИ, 2002. 46-48 с., 78-84 с., 230-245 с.

A. Mamedova

CONFLICTS IN THE MUNICIPALITY

This article analyzes the features of the structure of local government, the formation of the conflicts and contradictions among the entities of local government. Systematized in terms of academics on the nature of conflict and formed an idea of the possible methods of preventing conflict. This article analyzes the conflicts in local government and justify proposals for their solution. Independent importance of "Political Conflict", where conflict is seen as a form of manifestation of the relationship not only between political parties, public figures and professional politicians, but also among ordinary citizens, social strata and groups in both the political and other sectors of society. Analyzing the various psychological and social theories of causes and conditions of conflict, the main aspects of a sociological analysis of the conflict is the problem of bureaucracy, alienation, centralization of power in the hands of the ruling elite. For a more detailed analysis of the conflicts in the local government system was drawn attention to the structure of local referendum as the highest standard form of direct expression of the local community to address local issues. Thus, there are several stages referendnoho process, under which can be implemented several types of conflicts. The structure of conflict is defined as a set of elements that act as essential parameters necessary for this phenomenon, without which the conflict can not exist as dynamically interdependent system or process. A common characteristic of the causes of conflicts are personal responses to existing contradictions in the system of local government.

Keywords: conflict, contradiction, opposition, social and psychological aspects of administration and local government.

УДК 341.176(4)(045)

С. А. Панасюк

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ХАРТІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ЯКІСНОЇ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЇЇ ПОЛОЖЕНЬ

У даній статті проаналізовано праці науковців та експертів щодо якості перекладу положень Європейської хартії місцевого самоврядування, зроблено порівняльний аналіз перекладу термінів українською, російською, французькою та англійською мовами, та виявлено причини некоректності перекладу та розуміння окремих термінів.

Ключові слова: Європейська хартія місцевого самоврядування, переклад термінів, проблеми реалізації, різночитання, імплементація, територіальна громада, місцева влада.

Постановка проблеми. Європейська хартія місцевого самоврядування (далі - Хартія) є одним із базових документів, що визначають основні принципи місцевого самоврядування.

Хартія була прийнята та відкрита для підписання в 1985 році, а ратифікована Верховною Радою України Законом України від 15.07.1997 № 452/97-ВР [1].

Не дивлячись на її обов'язковість та значний проміжок у часі з моменту її ратифікації, до сих пір, існує значна кількість розбіжностей щодо розуміння і реалізації принципів і положень, що закріплені в тексті Хартії.

Однією із таких проблем є некоректність перекладу (різночитання) тексту Хартії, а відповідно і некоректність розуміння її змісту, нормативного закріплення та реалізації принципів Хартії.

Проблема різного перекладу та розуміння тексту Хартії, є суттєвою перепоною до якісної оцінки імплементації принципів Хартії.

Наукове обґрунтування теми дослідження. На проблему різночитання тексту Хартії звертає увагу вітчизняний науковець В. В. Кравченко. У своїй статті він виділяє три важливі аспекти, що зумовлюють виникнення недоліків при імплементації принципів Хартії в законодавство України [2]. Однією із таких проблем В. В. Кравченко позначає недоліки в офіційному перекладі Хартії.

Викладення основного матеріалу. На проблему некоректного перекладу звертають увагу і автори колективної монографії «Актуальні проблеми становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні» [3] (далі – Колективна монографія).

На існування проблеми різночитання тексту Хартії звертається увага і в експертному висновку щодо відповідності національного законодавства України положенням Європейської хартії місцевого самоврядування [4] (далі – Експертний висновок).

Даний Експертний висновок був розроблений експертами Програми Ради Європи «Посилення місцевої демократії та підтримка реформ місцевого самоврядування в Україні», є першим документом, підготовленим з метою здійснення системного огляду українського законодавства на предмет відповідності положенням Європейської хартії місцевого самоврядування.

Про наявність проблеми різночитання тексту Хартії (щодо різних термінів і понять) зауважували у своїх працях і Н. В. Камінська [5], В. В. Маклаков [6] та ін.

Цілями даної роботи є аналіз праць вітчизняних вчених та закордонних експертів, аналіз нормативних актів мовою оригіналу з метою перекладу, порівняння та аналізу змісту положень Хартії.

На думку автора, лише всебічний та самостійний переклад і аналіз текстів Хартії українською, англійською та французькою мовами, з аналізом вже існуючих наукових праць з даної проблематики, дасть можливість сформулювати нові погляди на проблему та на шляхи її вирішення.

На жаль, у сучасній науковій літературі, на думку автора, проблема некоректності (неточності) перекладу тексту Хартії не отримала належної оцінки у працях науковців, які зазначають про наявність різночитання тексту Хартії, не поглиблюючись у суть та витоки проблеми.

Почнемо із аналізу коректності перекладу терміну «local authorities». Даний термін є базовим, адже від якості його перекладу та розуміння його змісту, залежить розуміння всього тексту Хартії та принципів, що в ній закладені авторами.

Якщо дослівно перекладати з англійської мови термін «local authorities», то він перекладається, як: local – місцеві (локальні), а authorities – влади (владі). Такої точки зору дотримуються і автори навчального посібника «Принципи європейської хартії місцевого самоврядування» [7, с. 41]: «Місьцеве самоврядування означає право і спроможність місцевих властей, в межах закону, здійснювати регулювання і управління суттєвою часткою державних справ, які належать до їхньої компетенції, в інтересах місцевого населення».

Такий переклад терміну «local authorities» підтримують і автори Експертного висновку: «Англійське «local authorities» перекладено як «органи місцевого

самоврядування». Водночас в ужитку є інший переклад цього виразу - «місцеві влади» (напр. Конгрес місцевих і регіональних влад)».

Проте, якщо перекладати з французької мови (текст якої має таку ж силу, як і англійська версія), то термін «collectivité locales» перекладається: collectivité - спільноти (общини, громади, колективи), а locales - місцеві (локальні).

Щодо перекладу із французької мови зазначається і у, вже згаданому, Експертному висновку: «Місцеве самоврядування у французькій версії Хартії звучить як «autonomie locale» у той час, коли французьке законодавство тлумачить цей термін як еквівалент терміну «libre administration des collectivités locales» (укр.: самоуправління місцевих громад), який сьогодні широко використовується Конституційною радою Франції. Також у французькому законодавстві відсутні складнощі із тлумаченням терміну «territorial community» (укр.: територіальна громада), у Хартії французькою мовою тут використовується термін «collectivité locale» (укр.: місцеві органи влади) для визначення суб'єкта місцевого самоврядування».

Про доречність перекладу та розуміння в контексті Хартії перекладу терміну «collectivité locales» (відповідно і «local authorities»), саме як «місцеві співтовариства», зазначає у своїй праці [8, с. 7] М. А. Краснов: «Статья 3 Хартии гласит: «Под местным самоуправлением понимается право и действительная способность местных сообществ контролировать и управлять в рамках закона под свою ответственность и на благо населения значительной частью общественных дел».

Про таке бачення перекладу терміну «local authorities» М. А. Красновим зазначається і у згаданій Колективній монографії [3, с. 720]: «Так, М. О. Краснов, виходячи з того, що у відповідному визначенні Європейська Хартія оперує терміном «місцеве співтовариство», пише: «Дійсно, мало де, можна зустріти поки справжнє самоврядування. Та й оцінка такої "дійсності" ще не може бути зроблена. Проте, демократичне законодавство оперує саме терміном «місцеве співтовариство». Таким шляхом суспільство через державу резервує собі вибрану лінію розвитку. Не знаючи ще, у чому конкретно може виразитися реальне самоврядування людей у територіальному розрізі, суспільство вже сьогодні закладає таке юридичне розуміння, яке б не сковувало ініціативу людей, робило б саме їх, а не владні структури, що мають навіть на місцевому рівні фактично державну природу, головним компонентом місцевого самоврядування».

Автори Колективної монографії [3, с. 719] посилаються на ще одного російського вченого, що вважає за доцільне використовувати термін «місцеві співтовариства»: «Досить значний інтерес викликає точка зору О. О. Замотаєва, який, проаналізувавши тексти Європейської Хартії англійською і французькою мовами і їхні російські переклади, дійшов висновку, що з урахуванням неоднозначності англомовних і франкомовних термінів визначення місцевого самоврядування, що дане в Хартії, варто перекладати в такий спосіб: «Під місцевим самоврядуванням розуміється право й реальна здатність місцевих співтовариств регламентувати значну частину справ громадянського суспільства й управляти нею, діючи в рамках закону під свою відповідальність і в інтересах місцевого населення».

Також, в Колективній монографії [3, с. 720] надається висновок з приводу різного перекладу тексту Хартії російських вчених Ю. Дмитрієва та О. Тарасова, які в своїй праці роблять висновки, що: «Звідси з неминучістю слідує висновок про те, що розходження в перекладі окремих термінів, даних у визначенні місцевого самоврядування Європейською Хартією, не можна розцінювати як незначні різничитання, оскільки на основі тих або інших варіантів перекладу складаються й неоднакові концептуальні установки в розумінні й організації муніципальної влади».

Нагадаємо, що в офіційному перекладі тексту Хартії [9] під терміном «local authorities» розуміється «органи місцевого самоврядування».

Отже, існує щонайменше три варіанти перекладу терміну «local authorities»: місцеві власті (місцева влада), територіальна громада та органи місцевого самоврядування.

Щоб оцінити коректність і правильність розуміння суті, що закладалась в термін «local authorities», на нашу думку, необхідно звернутись до витоків та історії прийняття Хартії.

До прийняття Хартії Радою Європи 15 жовтня 1985 року, було прийнято низку документів, що передували та обґрунтовували прийняття Хартії.

Одним із таких документів є 64-а резолюція Європейської конференції місцевих влад (далі – Конференція, з 1975 року – Конференція місцевих і регіональних влад Європи, з 1994 року – Конгрес місцевих та регіональних влад).

Суть 64-ї резолюції Конвенції полягала в гарантуванні прав і свобод місцевих громад та в забезпеченні певної автономії місцевих громад із наданням місцевим громадам повноважень під їх відповідальність. Отже, мова йшла саме про місцеві громади та їх права і свободи, що підтверджується використанням в тексті резолюції саме термінів: англ. «local communities» та франц. «collectivités locales» - місцеві громади (локальні (місцеві) колективи).

Наступним важливим документом на шляху до прийняття Хартії є 126-а резолюція Конференції. В тексті даної резолюції містився вже термін «local authorities», проте французька версія залишилась незмінною та містила термін «collectivités locales», а в тексті самої 126-ї резолюції Конференції містилось пряме посилання на першоджерела та підстави її прийняття, одним із яких називалась 64-а резолюція Конференції.

Отже, проаналізувавши передумови прийняття Хартії, переклади текстів 64-ї та 126-ї резолюцій Конференції місцевих і регіональних влад Європи, англійською та французькою мовами, що були джерелами та витокami Хартії, можна стверджувати про необхідність та коректність розуміння терміну «local authorities» саме як - «місцеві (територіальні) громади (колективи)».

Дані висновки можна підтвердити і наступними доводами:

1. В останньому абзаці преамбули Хартії зазначається про можливість створення певних органів, що за українського перекладу мають створюватись органами місцевого самоврядування. Наголосимо на тому, що Хартія передбачає створення директивних (керівних) органів, якими по суті і мають бути органи місцевого самоврядування, а отже і створюватись вони мають не такими ж органами, а територіальною громадою;

2. В частині 2 статті 3 Хартії зазначаються органи, які здійснюють право саме територіальної громади, а не органів місцевого самоврядування, адже в зазначеній частині сказано, що такими органами є ради чи збори, що і є органами місцевого самоврядування;

3. Суть статті 5 Хартії каже про зміну кордонів саме територіальних громад, а не кордонів відповідних рад, що є органами місцевого самоврядування;

4. Окремо, щодо тексту Хартії французькою мовою та коректності розуміння терміну «collectivités locales» в контексті нормативних актів Франції, необхідно зазначити, що абзацом (частиною) 1 статті 72 конституції Франції чітко зазначено, що саме територіальні колективи існують на рівні комун, департаментів, та ін. А із положень абзацу (частини) 3 статті 72 Конституції Франції чітко зрозуміло, що відповідні колективи (громади) здійснюють свої повноваження через ради (обрані громадами органи).

Також, можна прийти до висновку щодо недоречності ототожнення поняття «орган місцевого самоврядування» з терміном «local authorities» при детальному аналізі змісту офіційного сайту «Влада/громада Великого Лондону» [10] де в розділі «Who Runs London» (хто управляє/керує Лондоном) зазначені такі посилання: «Londoners» (лондонці, жителі Лондону); «Greater London Authority» (Влада/громада Великого Лондону – окремий орган); «Mayor of London» (мер Лондону); «The London Assembly» (Лондонська Асамблея – виборний колегіальний орган, рада); «London boroughs» (райони Лондону); «Central government» (центральний уряд).

У розумінні наукової спільноти Великої Британії термін «local authorities» (місцева влада) сприймається, виключно, як територіальна громада (колектив місцевих мешканців). Так само, як і ми розуміємо владу (джерело влади) в країні - народ України, а не органи влади.

Окремо, в Експертному висновку, що нами вже згадувався, зазначається про некоректність перекладу ще низки термінів: «У випадку використання в англійській мові термінів «powers and responsibilities» (укр.: влада та повноваження) у французькому тексті Хартії звучить як «competence» (укр.: компетенція). По відношенню до діяльності органів місцевого самоврядування в англійській мові зазвичай використовуються терміни «function», «powers» та «duties», (укр.: функції, повноваження та обов'язки) (див. звіт Ж. Марку «Компетенція органів місцевого самоврядування. Сфера та характер компетенції органів місцевого самоврядування в державах-членах Ради Європи», підготовленого для Європейського Комітету з питань місцевої і регіональної демократії Ради Європи (CDLR), Страсбург, 2008 р.)».

Висновок. Як ми бачимо, навіть аналіз перекладу декількох термінів, що використовуються у Хартії, дає зрозуміти всю нагальність та важливість подальшого розвитку наукових пошуків та аналізу оригінальних текстів Хартії.

Наочним прикладом важливості якісного перекладу можна привести офіційний переклад Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, що був затверджений Міністерством закордонних справ України 27 січня 2006 року. Нагадаємо, що до 2006 року існував інший офіційний переклад, що звучував коло суб'єктів на звернення до Європейського суду з прав людини.

Проблема нечіткого перекладу на українську мову тексту Хартії, на нашу думку, полягає в нерозумінні суті, що закладалась в її зміст та нерозумінні європейського бачення структури та природи місцевого самоврядування.

Проблема якості перекладу тексту Хартії може бути вирішена шляхом створення спеціальних комісій та робочих груп щодо коректності перекладу та розуміння тексту Хартії. Створення, фінансування та нормативне закріплення діяльності таких органів є запорукою якісної імплементації та реалізації імplementованих положень.

Українська влада, науковці та громадськість мають зрозуміти всю важливість та невідкладність ситуації, та робити реальні кроки щодо вирішення зазначених проблем.

Європейське співтовариство, в особі Ради Європи, її органів та експертів, а також неурядові громадські організації, що займаються питаннями якісної реалізації норм та принципів Хартії, постійно звертають увагу на проблеми, що існують та постійно опубліковують відповідні висновки та рекомендації.

«Злочинною недбалістю» є ігнорування з боку влади та наукової спільноти України даних зауважень та пропозицій європейських колег.

Вирішення зазначених проблем є запорукою подальших кроків України щодо євроінтеграції та можливості активних дій на європейській та світовій політичній і законодавчій арені, як рівноправних «гравців».

Список використаних джерел

1. Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування: Закон України від 15 липня 1997 року // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 38. – ст. 249.
2. Кравченко В. В. Проблеми адаптації законодавства України до стандартів і принципів Європейської хартії місцевого самоврядування/ В. В. Кравченко// Вісник Центральної виборчої комісії. - №2 (12). - червень, 2008. – С. 38 – 41.
3. Актуальні проблеми становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні: кол. монографія/ За ред. В. В. Кравченка, М. О. Баймуратова, О. В. Батанова. – К.: Атіка, 2007. – 864 с.
4. Експертний висновок щодо відповідності національного законодавства України положенням Європейської хартії місцевого самоврядування [Електронний ресурс] // Інститут громадянського суспільства – Режим доступу: <http://www.csi.org.ua/www/?p=2364>.
5. Камінська Н. В. Місцеве самоврядування: теоретико-історичний і порівняльно-правовий аналіз : навч. посіб. / Н. В. Камінська. – К. : КНТ, 2010. – 229 с.
6. Маклаков В. В. Европейская Хартия местного самоуправления/ В. В. Маклаков // Реформы местного управления в странах Западной Европы. – М., 1993. – С. 111-124.
7. Принципи Європейської хартії місцевого самоврядування: Навч. посіб./ М. Пітцик, В. Кравченко, Е. С. Моньйо, Б. Черніков та ін./ – К., 2000. – 136 с.
8. Краснов М. А. Введение в муниципальное право/ М. А. Краснов. – М.: Академический правовой университет при Институте государства и права РАН, 1993. – 15 с.
9. Європейська Хартія місцевого самоврядування // Відомості Верховної Ради України. –1997. – № 38. – Ст. 249.
10. The official website for the Mayor of London, the London Assembly and the Greater London Authority // Офіційний веб-сайт влади Лондона [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.london.gov.uk>.

S. Panasuk

THE PROBLEM OF THE EUROPEAN CHARTER OF LOCAL GOVERNMENT' TRANSLATING IN THE CONTEXT OF ITS QUALITY IMPLEMENTATION

In this article the work of scientists and experts on the quality of translation of the European Charter of Local Self-Government was analyzed the comparative analysis of the translation of terms in Ukrainian, Russian, French and English was made and the reasons for wrong translation and misunderstanding of certain terms was found.

Keywords: *European Charter of Local Self-Government, the translation of terms, implementation problems, inconsistencies, implementation, territorial communities, the local authorities.*